

muur, opgetrokken van stenen, groot $6,5 \times 13/13,3 \times 27,5/28$ cm, in kruisverband. De muur heeft aan de buitenzijde een afgeschuind bakstenen plint, dik 7 cm, het opgaande werk is 74–90 cm zwaar. Deze muur is in tegenstelling tot de toren gefundeerd op spaarbogen, waarvan de pijlers tot drie meter onder het maaiveld gaan. Tegen de buitenzijde van de muur ligt een gracht talud, dat aardewerkscherven bevat vanaf het midden van de 14de eeuw tot in de 15de eeuw.

Twee pilasters aan de binnenzijde geven aan de zuidzijde de plaats aan van de poortdoorgang. Aan de westzijde is de muur geheel vernield bij de aanleg van een latere sloot, wel kon hier de buitenzijde van de gracht worden vastgesteld. Ook de noordoostkant is geheel verdwenen door het graven van de latere vijver; aan de noordzijde bevindt de muur zich onder de straat en is hier aangetroffen in 1967.

Onmiddellijk ten noorden van de straat bevindt zich een sterk oplopend gracht talud, dat geheel bedekt is met slooppuin. Deze muur lijkt gebouwd te zijn op het talud van de gracht die oorspronkelijk de toren omgaf, wat de rede zal zijn van de diepere funderingsaanleg.

De oudste aanleg zal het werk zijn geweest van Jan van Abbenbroec, heer van heel Abbenbroec, overleden omstreeks 1289. Zijn achterkleinkinderen hebben de heerlijkheid verdeeld in een 1/4-, twee 1/6-, twee 1/8- en twee 1/12 parten; een van hen, Jan Arentsz. van Abbenbroec, slaagde er in zijn 1/12 deel door aankoop uit te breiden tot 1/3, dat door zijn zoon heer Jan van Abbenbroeck, ridder, vergroot werd tot 1/2; diens erfenis bleek het kasteel te bevatten. Wij zullen niet ver van de waarheid af zijn als wij stellen, dat de uitbreiding van het kasteel het werk is geweest van Jan Arentsz. van Abbenbroec omstreeks 1350.

Een overzicht van de erfdelingen van de heerlijkheid is te vinden in 'De heerlijkheid en het geslacht van Abbenbroec' door schrijver dezes in 'De Nederlandsche Leeuw' 1968, kolom 240–253.

GEERVLIET

In een terrein op de noordelijke oever van de Vierambachtenboezem is romeins aardewerk aangetroffen.